

lijsten afwerkte, gearresteerd en elders opgesloten.¹ Dergelijke arrestaties vonden ook in Medan, Padang en Palembang plaats alsook op Borneo, waar van de gelegenheid gebruik werd gemaakt om een kleine zeventig Indonesiërs, die van ondergrondse actie werden verdacht, op te pakken.²

De landingen op Oost-Java werden vrij vlot uitgevoerd – men had bij Banjoewangi meer last van de stroom en de lage waterstand dan van de strijdkrachten van de Republiek. Slechts in enkele sectoren hielden die strijdkrachten zich aan Soedirmans hoofdopdracht. Zij werden door de Nederlandse aanval niet verrast (in de vroege uren van 17 juli had Soedirman de belangrijkste commandanten radiografisch laten waarschuwen dat zij paraat moesten zijn) maar grote aantallen beseften dat de Nederlandse materiële overmacht te groot was. 'De terugtocht van de meeste van deze eenheden van de *TNI*', aldus later Nasoetion,

'was er een in alle richtingen. Dikwijls wisten commandanten in het geheel niet waar zich hun manschappen bevonden . . . Eén zekerheid was er, nl. dat eenheden of groepen die uiteengeslagen waren, elk naar hun oorspronkelijke woonplaats, hun basis, terugkeerden. Hetzelfde deden commandanten. Vaders zochten hun zoons en zoons hun vaders.'³

Behalve daar waar de *TNI*'ers enige tijd hardnekkig weerstand boden (bijvoorbeeld op de Tjiater-pas benoorden Bandoeng, waar de Nederlandse brigade die naar Cheribon moest oprukken, geruime tijd werd tegengehouden), vielen de eerste gevechtsdagen de Nederlandse militairen mee. Zij hadden allen een dagorder van Spoor uitgereikt gekregen waarin op een beheerst gedrag was aangedrongen en die verder geheel op het thema van een politionele actie was afgestemd ('Gij rukt niet op om aan dit land de oorlog te brengen maar om het de vrede te hergeven. Gij komt niet als veroveraar maar als bevrijder. Gij komt niet om te straffen maar om te beschermen') – velen kregen in die eerste dagen de indruk dat de legercommandant dat goed had gezien: verheugd als zij waren dat zij van de *TNI* geen last meer hadden, juichten vele eenvoudige *desa*-bewoners de Nederlandse troepen toe (foto's en films daarvan

¹ Van de weinige Nederlanders die zich op Java tegen de regeringspolitiek hadden gekeerd, werd D. M. G. Koch, die vóór de Japanse invasie het kritische maandblad *Kritiek en Opbouw* had uitgegeven en nu die uitgave had hervat en voorzitter was van de afdeling Bandoeng van de Progressieve Groep van Nederlanders in Indonesië, gearresteerd – vermoedelijk op last van van Mook werd hij na zeven dagen weer in vrijheid gesteld. ² Een groot deel werd spoedig vrijgelaten. ³ Aangehaald in Reid: *The Indonesian National Revolution*, p. 113.